

ВІКТАР ГАРДЗЕЙ

ЧЫРВОНЫ ГРАБЕНЬЧЫК

Адрэдагаваў на грамадскіх пачатках
Міхась Стральцоў

МАСТАК Т. БЕРАЗЕНСКАЯ

Электронная версія кнігі падрыхтавана адмыслова
для Ганцавіцкага краязнаўча-інфармацыйнага партала
www.gants-region.info

МІНСК
«МАСТАЦКАЯ ЛІТАРАТУРА»
1976

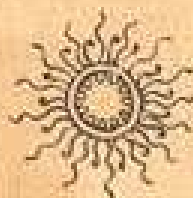
Рис. 2
Г. 20

70801-222

Г. 177-76

М302(05)-76

ОНЕЙКА

Малаком разліўся ранак
Над зямлёю веснавой.
Сонейка плыве з туману —
Піць той пенны сырадой.

УЧАЁК

Як нап'ецца сырадою,
То румянец на шчацэ,
Паплыве па-над вадою,
Пакупаецца ў рацэ...

— Ручаёк, куды ўцякаеш,
Ці каго мо даганяеш?
— Я нікуды не ўцякаю,
А братоў я даганяю,
Бо браты даўно на рэках
Служаць спраўна чалавеку:
Разам з рэчкаю няспынна
Круцяць лопасці турбінаў.
Ім падмога трэба, знаю,
І таму іх даганяю.

Ч О Л К А

— Як ты, пчолка,
Зімку зімавала?
— Без пахучых кветак
Сумавала!

Сонейка прыгрэе
На прыволлі,
І лячу я на лугі,
На поле...
Дзе ні стрэну
Краску веснавую,
Дык я ад радасці
Цалую.

Р А К

Па палетку ясным днём
Ходзіць грак, як аграном.

Трактар весела гудзе:
Свята ж працы у людзей!

Свята сонечнай вясны.
Свята першай баразны.

І да вечара ніяк
Не пакіне поля грак.

ЯЗЮЛЬКА

А зязюлька не заспала,
У садку закукавала.
Я зязюльку папрасіла,
Каб гадкі мне палічыла.
Закувала на суку,
Я лічу яе ку-ку
У вясновым светлым лесе:
Два... Чатыры...
Восем... Дзесяць...
Дваццаць...
Трыццаць пяць...
І — сорок...
Пяцьдзесят налічыць скоро...
— Ой, не трэба больш, зязюлька,
Зробіш ты мяне бабулькай!

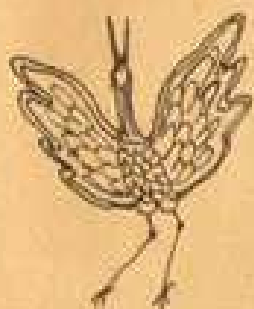

АНЦЫ ЖУРАВОУ

Сонца яснае ўставала,
І туман сплываў, як дым.
Жураўліха танцавала
З журавелькам маладым.
— Ой, курлы-курлы! Ляцелі
Дні і ночы мы дамоў —
Так хацелі, так хацелі
Край любімы ўбачыць зноў.

Жураўліха з журавелькай
Клічуць пары да сябе.
Нават лось, што з елку ўвелькі,
Падыграў ім на трубе.

— Ой, курлы-курлы! Падмогай
Быў у далечы чужой,
Сніўся доўгаю дарогай
Кожны родны кусцік свой.

Гэткіх танцаў, гэткіх хораў
Мо не бачыў лес і луг.
І важак, старэнькі жораў,
Не сцярпеў, пусціўся ў круг.
— Ой, курлы-курлы! Паўсвета
Абляцеў і абышоў,
Толькі лепшае, чым гэта,
Я старонкі не знайшоў!

РАЊІЧКА

Ранічка працёрла
Вочкі,
Жаўрукоў звіняць
Званочкі.

Звон зазыўны
Над палямі,

Пералескамі,
Лугамі,

І над сцежкай
Звон вясёлы,
Каб ты бег хутчэй
У школу.

Ч ИЙ БУКЕЦІК ЛЕПШЫ!

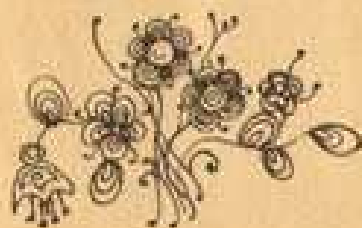
На лужку збіралі кветкі
Тры сястрычкі-малалеткі.
Ды чамусьці у старэйшай
Быў букецік прыгажэйшы.
У сярэдняй — трошкі горшы,
Самы горшы у малодшай.

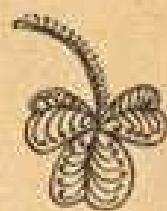
Тры сястрычкі кветкі рвалі,
Між сабою размаўлялі:

— Я спляту вянок дзівосны,
Каб усім было зайздросна...

— Ну, а я свае адразу
Красачкі пастаўлю ў вазу...

— Свой букецік невялічкі,—
Кажа меншая сястрычка,—
Нашай маме падару я
Ды і шчочку пацалую...

ЗАЙЦАВА КАПУСТА

Ля старых алешын густа
Зайцава расце капуста.
Хто яе тут высавае,
Зайка, мусіць, і не знае,
І гарод ён не вартуе,
А капусту вось каштуе!
І капуста ж у яго —
Тры лісточкі усяго!
Покуль зайка дзесьці ў полі,
Мы нарвём яе ў прыполік.
Тут яе расце багата —
Хопіць нам і зайчанятам.

БУДЗЕ ДОЖДЖ

Гэткая была сухмень!
Засланіла хмара дзень.
І нарэшце! Над сялом —
Вецер,
Бліскавіцы,
Гром.

Будуць піць ваду ласы,
 Травы,
 Кветкі,
 Верасы.
 Будуць піць ваду жыты,
 Асака
 Ды чараты.
 Тэлеграфныя ж слупы
 Адно толькі змыюць пыл,
 Сёння, як і заўсягды,
 Не напіцца ім вады,
 Бо манцёр, як дрот цягнуў,
 Кубкі іх перавярнуў.

У Р Ы Н Ы П Л Я Ж

Пляж курыны
 На грудочку,
 Сярод бэзу,
 У пясочку.
 Днём купваюцца спякотным
 Тут чубаткі
 Бесклапотна.
 У густую засень
 Бэзу
 Сёння нават певень
 Лезе —

Пакупацца ж трэба
У спёку...
Ды смяецца качар
Збоку:
— Хто ж купаецца
У пяску?
Бег бы, Пеця,
На раку!

У С Л А В Ы Б О Т Ы

У чырвоных новых ботах
Ходзіць бусел па балотах.
Боты ў бусла да кален,
Бусел сёння цэлы дзень
То палюе на вужак,
То на жаб
Наводзіць жах.
Нахадзіўся між балот,
Раптам чуе — цісне бот.
Як тут буслу да ляска
Без прыгодаў даскакаць?
Бусел енчыць:
— Не магу —
Не дайду,
Не дабягу...
Вось чаму ён у лазе
На адной стаіць назе.

ВАУЧЫНЫЯ ГРЫБЫ

Мухаморы і паганкі
Выраслі
Наўзбоч палянкі.
Іх у кошык не бяруць,
Іх не смажаць,
Не ядуць.
Ведаю прычыну я:
То грыбы ваўчыныя.

ЧЫРВОНЫ ГРАБЕНЬЧЫК

Пэўна, з выпадку нядзелькі
Дастаў певень камізэльку.
Паяском надперазаўся.
Над карытцам прычасаўся.
Выйшаў певень за вароты —
Зарыпелі ў пеўня боты.
На галоўцы на ягонай
Грабянец які чырвоны!
«Пойдзе ў госці!
Пойдзе ў госці? —

Пеўню куры ўсе
Зайздросцяць.—
Вось дык грэбень!
Вось дык грэбень!
Нам якраз такі патрэбен.
О-хо-хо!
Не дасць, напэўна!»
І бягуць услед за пеўнем,
І мурзатыя,
І кудлатыя,
Недаспанья,
Нечасаныя...
Каля пеўня ўюцца раннем,
Дзівяцца з яго убрання.
І сакочуць,
І сакочуць —
Грабянец пазычыць
Хочуць.

ЕГКАЯ ЗАДАЧКА

У бары аднойчы Ала
Да паўдня грыбы збірала.
Шмат прынесла
Іх дамоў:
Пяць абабак,
Пяць груздоў,
Шэсць таўстух,
Шэсць сыраежак,
Што растуць
Ля самых сцежак,

Сем ваўняняк,
Нават рыжык
Апынуўся тут паміж іх.
Ажно сем баравікоў...
— Разам колькі тут грыбоў?
Мігам падлічыў Алёша:
— Дык грыбоў жа
Поўны кошык!

Дождж пайшоў
І не сціхае,
У гушчар загнаў ён Зая.
Справа дождж сячэ
І злева...
— Пад якім сядзіць Зай
Дрэвам?
Хто ўгадае?
+ Пад ялінкай!
— Не!
+ Пад клёнам!
+ Пад асінкай!
+ Мо пад елачкай
Схаваўся?
— З вас ніхто
Не здагадаўся:
Калі справа дождж
І злева,
Зай сядзіць пад...
Мокрым дрэвам.

ТО ПАКРЫЎДЗІЎ ПТУШАК!

Чаго ластаўкі крычаць?
Скінута гняздзечка,
І разбітыя ляжаць
На зямлі яечкі.

Дзед унука дакараў:
— Ці ж рабіць так гожа?
— Я гнязда не разбураў,—
Адказаў Сярожа.

— Што ж, пазнаю я таго,
Хто пакрыўдзіў птушак:
Стане ўвесну твар яго
Рыжы ад вяснушак.

Напалоханы да слёз;
Прашаптаў Сярожа:
— Дзеду, дык тады ж мой нос
Будзе непрыгожы?..

ОЦІК

Брудным быць не хоча коцік:
Мые спінку і живоцік.
Мые лапкі, хвосцік мые...
Вучаць коціка малыя:
— Станеш чыстым, коце мілы,
Калі будзеш мыцца з мылам.

УТБОЛ

Мы гуляем у футбол.
Шум і смех стаіць вакол.
Толькі ў сетку, хоць ты плач,
Штосьці не трапляе мяч.
Мо на полі шмат травы?
Можа, мяч які крывы?

АЗЛЯНЯТЫ

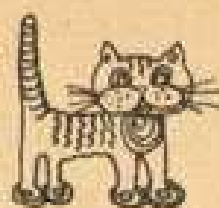
Барада ў казла старога —
Касмычок імху сухога.

Як ні дзіўна, барадою
І каза трасе сіваю.

Побач казлянят чародка.
Глянь ты, кожнае з бародкай!

Нарадзіцца не паспелі,
Як адразу ж пастарэлі...

БІБОК

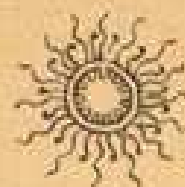
У каморы ля дзвярэй,
Там, дзе пастка на мышэй,
Дні і ночы навывлёт
Ходзіць хітры кот-вуркот.
Ён ад пасткі ні на крок.
Просіць пастку абібок:
— Можа, мыш мне аддасі,
Бач, яе ж ты не ясі?

МАЛОЧНЫ ЗУБ

Зуб мой хворы
Доктар рваў мне,
Я не вохкаў.
— Зуб малочны,— кажа мама,—
Вырваўся таму ён лёгка.
Дома, седзячы на ганку,
Не магу ніяк даўмецца:
Я заўсёды еў смятанку,
Зуб малочны ж мой завецца?

— Сёння, ўнучак, я прысніла,
Што куплю табе канькі.

— А што болей?

— Ды забыла —

Сон няясны быў такі.

Тых канькоў унуку мала,
І бабульцы кажа ён:

— Акуляры б не здымала,
То другі б прысніўся сон.

АСЦІПНАЯ ЎНУЧКА

Пасадзіў дзед
Рэпку,
Выпалаў
Свірэпку.
Рэпка
Урадзіла,
Вырваць —
Трэба сіла.

Кажа дзед
Бабулі:
— Можа б, мы
Гукнулі
Жучку,
Кошку,
Мышку —
Хай памогуць
Крышку.
Тут падбегла

Ўнучка:
— А нашто нам
Жучка?
Едзе брацік
Ваня
На пад'ёмным кране,
Рэпку
За хвіліну
Вырве ён
Машынай.

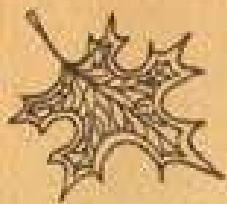
ДОБРЫ» УНУЧАК

— З'еш салодкі яблык, дзеду,
Што ў суседа я нарваў.
— Дзякуй хоць сказаў суседу?
— Дык мяне ж ён не дагнаў...

СЛАНЕЧНІК

— Сонцу брат я і наплечнік! —
Не нахваліцца сланечнік,
Шапку ў неба задзірае:
— Чуеце, як прынякае?

Гэта ж я пагодным днём
Грэю ўсіх сваім цяплом
Ды святлом вас заліваю —
Без мяне прапалі б, знаю...

Але вось прыходзіць восень,
І хвалька травінкі просяць:
— Халадэча на дварэ,
Ты б, сланечнік, нас сагрэў,
Каб сцюдзёнаю расой
Нам не мыцца раніцой...

Ды ад сораму ж, канечне,
Голаў апусціў сланечнік.

А Б І Н А Л Е Т А

Вуць колерам барвовым
Гараць гаі, дубровы.
Срабрыстай павуцінай
Затканы лугавіны.
Ні хмаркі ў небе сінім.
Цвітуць ля хат вяргіні.
— То «бабінае лета», —
Сказалі нам кабеты.

І вось аб дзіўным леце
Спрачаюцца ўжо дзеці:

— То лета бабкі Зосі.
— А вось бабулі Прасі.
— А можа, бабкі Дар'і?
— Няпраўда! Бабкі Мар'і!
— Бабулі Васіліны!..

Напэўна, паўгадзіны
Спрачаліся заўзята,
Калі ж ішлі дахаты,
Згадзіліся, што гэта
Усіх бабулек лета.

Перамёрз гарбуз пад плотам.
Прастудзіўся і — ляжыць.
Не расой пакрыўся — потам,
Хоць па градуснік бяжы.

Хлапчукі на дапамогу
Гарбузу таму прыйшлі:
На страху хляўка старога
Асцярожна паднялі.

Там яму паставіць банькі
Сонца ласкавае днём.
Вераб'і спяюць, як нянькі,
Калыханку перад сном.

Павуціны ўкрыты ватай,
Ён да першае імжы
У халаце паласатым,
Як у больніцы,
Ляжыць.

ІНІЦА

У мароз на аканіцу
Села сіняя сініца.
Можа, просіцца у хату?
Адчыняе фортку тата.
Ды сініца паглядзела,
Не схацела, паляцела.
Вось дзівачка, вось дурніца
Гэта сіняя сініца!
Ад марозу пасінула,
А ў цяпло не захацела...

ЕЛЯЧОК

Ранкам зайчык-белячок
З-пад куста на сцежку — скок.
Толькі міма дрэў прабег,
Бачыць — снег, навокал снег.
Засмяяўся белячок:
— Ой, пайшоў, пайшоў сняжок!
Ну, цяпер мяне і днём
Воўк не згледзіць пад кустом.

МЯЛА І АМЯЛУШКІ

Хоць мяцеліца
Мяла,
Пры дарозе
Зелянела
Амяла
На бярозе.
Вунь паміж
Галін густых
Тое дзіва:
Як шары,
Вісяць кусты
Сіратліва.
То для птахаў
Амяла
Згаладнелых
Шмат ад лета зберагла
Ягад белых.
Іх з нязнанае пары
Любяць птушкі —
Верабейкі,
Снегіры,
Амялушкі.

Вось чародкаю ляцяць
Верабейкі:
Мусіць, хочуць
Паспытаць
Ягад клейкіх.
Снегіры за імі ўслед
Падлятаюць.
«Не спазніцца б на абед», —
Разважаюць.
Прыляцелі і глядзяць
З жалем птушкі:
На бярозе ўжо сядзяць
Амялушкі.
Першымі яны сюды
Прыляталі,
Сакавітыя плады
Падзяўбалі.
Амялушак амяла
Пакарміла...
А мяцеліца мяла
І круціла.

ЗМЕСТ

Сонейка	3	Хто пакрыўдзіў птушак? . . .	19
Ручаёк	3	Коцік	19
Пчолка	4	Футбол	21
Грак	4	Казляняты	21
Зязюлька	6	Абібок	22
Танцы журавоў	6	Малочны зуб	22
Ранічка	7	Сон	24
Чый букецік лепшы?	9	Дасціпная ўнучка	24
Зайцава капуста	10	Добры ўнучак	26
Будзе дождж	10	Сланечнік	26
Курыны пляж	12	Бабіна лета	27
Буславы боты	13	Гарбуз	28
Ваўчыныя грыбы	15	Сініца	29
Чырвоны грабенчык	15	Белячок	29
Лёгкая задачка	16	Амяла і амялушкі	31
Жарт	18		

Виктор Константинович Гордей

КРАСНЫЯ ГРЕБЕШОК

Для дзяцей дашкольнага ўзроста

На беларускім мове

Рэдактар А. С. Дзяржынскі. Мастацкі рэдактар В. П. Жыжэнка.

Тэхнічны рэдактар Э. Г. Семь. Карэктар Е. У. Дамітрыенка.

Здадзена ў набор 18/III 1976 г. Пады. да друку 2/XI 1976 г. Тыраж 45 000 экз. Фармат 70×90¹/₁₆. Папера афс. № 2. Ум. друк. арк. 2,34. Ул.-выд. арк. 1,98. Зак. 3110. Цана 11 кап. Выдавецтва «Мастацкая літаратура» Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Сямёрднова, 4.

Паліграфічны камбінат (ім. Я. Коласа) Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Чырвоная, 23.

ВІКТАР ГАРДЗЕЙ

ЧЫРВОНЫ
ГРАБЕНЬЧЫК